

Értünk halt meg

Sörös Imre '56-os temerini vértanú életútja

Sörös Imre temerini születésű fiatalembert 1958. február 5-én, Budapesten felakasztották. Emlékét a Corvin közben tábla, a mártírok temetőjében pedig kopjafa őrzi. Életrajza azonban szinte teljesen ismeretlen. A Délvidék magyarsága csupán egy, a Magyar Szóban, 1989. július 25-étől kezdve közölt, négy folytatásból álló cikksorozatból értesülhetett a sorsáról.¹ Íme két okmány szövege élete kezdetéről, illetve végétől.²

Sörös Imre

„*Temerini anyakönyvi hivatal. Születési anyakönyv 1932-ből. Sorszám: 269. A születés napja: október 21. A bejelentés napja: október 23. Neve: Imre; neme: férfi, vallása: Római katolikus. Apja neve: Sörös András, apja foglalkozása: kőműves. Apja életkora: 28 év. Anyja neve: Elek Katalin, Anyja életkora: 23 év, Anyja foglalkozása: háziasszony. Lakcím: Temerin, házszám: 214. A bejelentő neve: Sörös András.*”

„*Budapesti X. anyakönyvi kerület. Sorozat: A, Szám: 188272.*”

HALOTTI ANYAKÖNYVI KIVONAT. *Ezt az okiratot a hatóságok nem tarthatják vissza. (...) Kiállítva (...) az 1953 19. Törv. (...) Folyószám: 239/1958. Sörös Imre Temerin városában 1932. év október hó 22-én született, lakatos foglalkozású, Szekszárd, Szőlőhegy 411 lakos Budapest X. városában 1958. évi febr. hó 5. Napján meghalt. Szülei: Sörös András, Elek Katalin.*”

Mai fogalmaink szerint a szegényember jellegzetes életét éltek a Sörösök Temerinben a XIX. század végén és a XX. első felében. Kókai Józsefné Sörös Ilona, Imre egyik nagynénje ezt mondta erről 1989-ben:

„*A Sörösöknél szinte családi foglalkozásnak számított a kőművesség. Az volt Imre apja, meg az öregapja [Sörös Péter], meg még az egyik nagybátyja, Pali is, annak ellenére, hogy ez kitanulta a borbély szakmát. A borotválás, hajvágás nem volt neki való.*”

Sörös Pál, Imre egyik nagybátyja ezt mondta róla: „*Nagyon éles eszű gyerek volt. Mit mondjak: hét hónapra született.*”

Imre szülei a mai II. Rákóczi Ferenc utcában, a Nyugati temető főbejáratához közel laktak, de nem a bejárati, hanem a túloldalon, talán a második házban a saroktól. A kőműveskedés általában biztonságosabb megélhetést nyújtott, mint a napszámoskodás, de Temerinben is az volt a nincstelenség vágya, ami mindenütt az Alföldön: legyen az embernek szakmája és földje egyaránt. A Sörös család a rokonok emlékezete szerint 1936-ban épített

magának tanyát a csurogi határban s attól kezdve ott élt. Minden esélyük megvolt, hogy egy kicsit összeszedjék magukat. A tanya messze esett Temerintől, de egészen közel, talán másfél kilométerre Boldogasszonyfalvától (Gospodinci).

Nem sokáig tudtak azonban az új tanya lakói reménykedni a gyarapodásban, mert a szegényeknek egy akkoriban gyakori baja tragédiát szakasztott rájuk. Sörösné ugyanis tüdővészben megbetegedett és 1940-ben meghalt. A megözvegyült férj a két gyerekkel – Imrével és a néhány évvel idősebb ifjabbik Andrással – azonban nem roppant össze, hanem folytatta a küzdelmet a megélhetésért. Amihez – úgy tűnt akkor – nem csekély mértékben hozott számukra könnyítést a magyar honvédség 1941-es húsvéti bevonulása. A felállítandó magyar hatóságnak ugyanis szüksége volt magyar alkalmazottakra, elsősorban a bizalmasnak minősített tisztségek betöltésénél, amilyen a rendőrség is volt. Sörös Andrásból ennek köszönhetően rendőrpáncsnok lett a szerb többségű Boldogasszonyfalván. A biztos jövedelem, a jónak tűnő állás sok reménnyel kecsegtette a családot. A fiúk a helybeli magyar általános iskolába jártak, tanítójuk Harsányi László anyaországi jövevény volt.

A reményteljes felkapaszkodásnak azonban vége szakadt az 1942-es esztendő januárjában lezajlott razzia után. Nem sikerült felderíteni, milyen szerepet játszott ebben a boldogasszonyfalvi rendőrpáncsnok. Két változatban őrizte meg a szájhagyomány.

Az egyik szerint ³ András túlkapásokra ragadtatta magát, még akkor is üldözte a szerbeket, amikor már a hatóság kénytelen volt azt leállítani. Sörös András ellen a magyar hatóságok bírósági eljárást indítottak, el is ítélték tizenhat hónap börtönre, amit le is töltött.

A másik változat szerint egészen más történt. A zsabylai főszoigabíróval került szembe amiatt, hogy 1942. január 9-én a Temerinből autóbuszon Zsabylára indított, kivégzésre szánt temerini zsidók és néhány szerb közül felsőbb utasításra kimentette Kmetovits Józsefnét.

Az Újvidéken élő, 1919-es temerini születésű Firtyné Sörös Mária, az idősb Sörös András nővére a 2001. február 20-án folytatott beszélgetésben közölte, hogy ő egy alkalommal egyenesen megkérdezte Andrástól, ő vette-e ki az autóbuszból Kmetovits Ljubicát. András azt válaszolta, hogy ő csakugyan megállította a buszt, és hogy kiszólitott onnan egy asszonyt, de nem tudta már megmondani, hogy kit.

Az 1942-es eset miatt elítélt Sörös András a börtönbüntetést Kistarcsán töltötte. Onnan vette ki egy honvéd ezredes a portájára munkásnak, akinél házvezetőnői beosztásban volt alkalmazásban egy Czudar Borbála nevű palóc özvegyasszony. Mindenki csak Czudar Borisként emlegeti. A két özvegy összeismerkedett s kapcsolatuk olyannyira elmélyült, hogy amikor Sörös András szabadult, az asszony is vele tartott Temerinbe, a lányával együtt.

Mészáros Károly emlékezete szerint, a két kiskorú Sörös gyerek, apjuk raboskodása idején rendkívül sanyarú körülmények között nevelkedett a tanyán. Ha volt a háznál kenyér, akkor ettek. Eléggé természetesnek tartható, hogy az így nevelkedő Imre gyerek igen agresszív természetűvé vált. Annak ellenére, hogy a tanítójuk jó fejű gyerekeknek minősítette, nem ritkán megesezt, hogy meg kellett fenyíteni, mert a nálánál erősebb gyerekekkel is szembe fordult.

A háború után az egész család Magyarországra telepedett át. Czudar Boris 1989-ben úgy nyilatkozott, hogy nehezen, de megszerezte a kitelepelési engedélyt, ám csupán a maga számára, a férjét pedig már előtte átcsempésztte. A vakmerő asszony vasúti kocsiban vitte a berendezésüket, de rá jellemző módon mindent megpróbált, hogy olyasmit is vigyen, amit nem volt szabad, de nem nyereszkedési szándékkal, hanem csupán a háztartási felszerelés kiegészítése céljából. Egy ismerősét, Hugi Péternét is átcsempésztte a határon.

A két Sörös fiú nem ekkor, és nem így ment át Magyarországra, hanem valamivel később, 1947-ben átszöktek. Szekszárdon telepedtek le.

Sörös Imre - hányatott sorsa ellenére - 1952-re, tehát húsz éves korára a gimnázium két osztályát is elvégezte, derül ki két bűnpere dokumentumaiból, bár ekörül vannak tisztázatlan kérdések. Élete ismételt rosszra fordulása összefüggésben áll az iskoláztatásával. Addigi sorsa sem volt irigylésre méltó, ami azonban ezután következett, az sírnivalóan tragikus.

Mostohaanyja szavából tudjuk meg, hogy Imrét kicsapták a gimnáziumból. Valószínű, hogy emiatt ment át a szekszárdiból a gyönkibe. Szintén a nevelőanyja mondja: „Az apja kezétől még akkor is tartott, amikor kicsapták a középiskolából, politikai okok miatt. Nem mert hazamenni, hanem bujkált a Szőlőhegyen. Valami rosszat mondott a Rákosiról. E miatt nem vették föl az egyetemre sem. Amit később csinált, azt bosszúból tette.”

Imre rendszeresen levelezett a nagypjával, amíg lehetett, közölte egyik nagynénje, Sörös Ilona. „Egyszer azt írta: *A maguk Titójukat szeretném, ha a mienk volna.* Ezt a levelet olvastam én is. Apánk, az öregapja meg azt mondta rá: *Majd elverik a fenekedet, csak így beszélj!*”

Sokkal nagyobb baja származott, mint ami egy fenékverés lett volna. Az 1879-ben született nagypapa, Sörös Péter 1965-ben halt meg. Kilenc évvel túlélte az unokáját.

A levelezés mindenképpen a Magyarországra szökés és az első letartóztatás közé, tehát 1947. és 1952. közé esett. 1948 derekától kezdődően életveszélyes dolog volt olyan tartalmú levelet küldeni Magyarországról, amelyben Titóról jót szólnak. A temerini levelekből ugyanis ő úgy értesült, hogy van esélye Jugoszláviában tovább tanulni. És hazajött ezt megtapasztalni. Abban az időben, amikor a két állam vezetőit kölcsönösen láncozkutyának titulálta a hivatalos politika, amikor elaknásított határok állták útját a jönni-menni szándékozóknak, amikor mindennaposak voltak a jugoszláv–magyar határon a véres, sok halálos áldozattal járó provokációk.

Miután a temerini rokonok értesítették Imrét a továbbtanulás lehetőségéről, ő csakugyan átszökött Jugoszláviába, de nem tudni, járt-e Temerinben. Van a második bűnpere iratai között egy ilyen tartalmú is, amelyet a budapesti katonai ügyészség megkeresésére állított ki Szekszárd város tanácsa 1957. július 1-jén. „Sörös Imre: 1949 óta múlt év őszéig a Rajk–perrel kapcsolatban letartóztatásban volt és az ún. rehabilitációs eljárás során került vissza. Igen kevés időt töltött Szekszárdon, annak is a külterületén, így erkölcsi viszonyaira nyilatkozni nem tudunk.” Akire 1957-ben a helyi hatóság azt mondta Magyarországon, hogy bele volt keveredve a Rajk-perbe, annak súlyos gondjai vol-

tak. Nem lehet kizárni, hogy – mint frissen bevándorolt jugoszlávot - zaklatták a Rajk elleni vádkoholmány mozaikjainak szedegetése közben, s az is lehet, hogy ilyesmi miatt írta haza öregapjának, hogy „A maguk Tí-tójukat szeretném, ha a mienk volna”.

Halálra ítélve, először

Abban az időben folyt Magyarországon az erőszakos szövetkezetesítés. A Sörös család feje, András éppen eleget nélkülözött ahhoz, hogy ne akarjon megválni a nem sokkal korábban, a földosztáskor kapott 14 hold földjétől. Kisebbik fia azonban a földben a továbbtanulása akadályát látta, ezért az 1951-es iskolaszünetben, aratás közben azon vitakozott édesapjával, hogy lépjenek be a szövetkezetbe. Apa és fia között ezen annyira elfajult a vita, hogy Imrének menekülnie kellett nem csak a határból, ahol éppen dolgoztak, hanem otthonról is. Egy ideig a szekszárdi Szőlőhegyen bujkált mostoha-anya és húga segítségével; testvérbátyja távoltartotta magát a vitától, ő ekkor már honvédtisztként szolgált.

A periratokban szórványosan elejtett kijelentések-ből áll össze egy homályos kép arról, mi történt ezután Imrével.

Valószínű, hogy beiratkozott a gyönki gimnáziumba apja akarata ellenére és tudta nélkül. A gimnáziumi nyilvántartóban azonban nem lehet a nevére akadni, ennek azonban az okmányok hiányossága is lehet oka. A főtárgyalási jegyzőkönyvben kijelenti, hogy „Mielőtt Jugoszláviába visszatértem, apámmal összevesztem, mert nem akart tszcs-tag lenni.”⁴

Nem tudni, hogyan, de hamarosan munkába állt, nem sokkal azután, hogy otthonról elment. Ekkoriban épült Dunapentelén a Sztálinváros néven tervezett, a jövőbeni jólétet szimbolizáló monstrum, amelyből később Dunaújváros alakult ki. A propagandának szüksége volt az új gyárváros építésénél a romlatlan lelkű, buzgó fiatalokra, s Imre is odaállt az országépítők közé. Már júniusban itt vállalt állást, mint normás a Sztálinvárosi Gyárépítő Vállalatnál. Ismét csak nem tudni, mi okból, de csak 1952 januárjáig, azután a szomszédban fekvő Mezőfalva Állami Gazdaságban traktoros. Itt sem marad sokáig, mert áprilisban már Szegeden a Magasépítő N.V.-nél vállalt állást, mint segédmunkás. Valószínű, hogy kereste a neki megfelelő helyet, de az sincs kizárva, hogy utasításra cserélgette a munkahelyeket, ez utóbbi vállalatnál ugyanis a munkásszállás előnyeit élvezhette. Innen szökött át Jugoszláviába.

A periratok a 0049/53 ügyiratszám alatt találhatók.

A nyomozószervek kérésére Szekszárdról környe-

zettanulmányának nevezett jelentés készült. Ebben azt a hamis állítást olvashatjuk, hogy Imre édesapja tulajdonában, Temerinben negyven hold föld volt. A továbbiakban ez áll édesapjáról és a családról:

„1946 őszén menekültek át Magyarországra, s itt, Öcsény-Almáspusztán telepedtek le. Itt a földosztás során kapott 15 kh földet, melyből 1 kh. szőlő és egy családi házat. Mint földműves a mai napig is dolgozik. Nincs megelégedve a jelenlegi rendszerrel és igyekszik mindig lázítani a rendszer ellen.

Ez megmutatkozott a Békekölcson jegyzésnél is, mikor a népnevelőket elutasította azzal, hogy 'Jugoszláviában nem kellett ilyen dolgokra pénzt kiadni.' A beadási kötelezettségét csak részben teljesíti, egy ízben kijelentette, hogy 'már elviszik a tehenét, lovat és utoljára megfejjik a kutyát,' és azután majd át-megy Jugoszláviába'.

Igen rossz minősítés. A Nagy Szovjetunió emberirtó szerveinek tapasztalatait bőségesen alkalmazták Magyarországon. A már gyanúsított Imre rendőrségi kihallgatásának jegyzőkönyvében például így fogalmaztak: „Szociális származása: Kulák. Szociális helyzete: Kulák fia.”

1952. június harmadikán már átszökött a magyar-jugoszláv határon. Nem tudni, hogyan: szerencséivel-e, vagy valaki segítette. Nem zárható ki, hogy ez utóbbi feltételezés áll fenn, de ehhez neki az ÁVH-n kívül senki más nem szolgáltatott segítséget. S ha így volt, akkor Imre belement egy végzetesen veszedelmes játékba: annyira át akart kelni Jugoszláviába, Temerinbe, hogy még az ÁVÓ segítségét is elfogadta. De ez pusztán feltételezés. Ha az ÁVH segítette át az aknazáron, és Imre az UDBA kezébe kerülve ezt a segítséget bevallotta, akkor az ÁVH nem engedhette meg magának, hogy egy ilyen tanút ne végeztesen ki. Imrének mint tanúnak tehát minden módon el kellett tűnie. De beszéljenek az okmányok.

A vádirat

„Budapesti katonai ügyészség 1. sz. példány
Kü VIII. 0300/1952.-6 BŰNJELES

Tárgy: Sörös Imre polgári egyén elleni bűnügy szigorúan titkos FOGLEYOS

Az 1932. évi június hó 28. napján Temerin községben született, Szeged, Kelemen utca 7. szám alatti lakos, magyar állampolgár, nőtlen, gépkezelő foglalkozású, vagyontalan, havi átlagos jövedelme: 1000 forint volt, apja: András, anyja: Elek Katalin, büntetve nem volt terhelt ellen

v á d a t e m e l e k

kémkedés büntette /1930:III. tv.60. paragrafus 1.,3.,5., pont, 61. paragrafus harmadik rendelkezés és két rendbeli tiltott határátlépés /III. Bn. 48. paragrafus /2/ bekezdés büntette miatt a következő tényállás alapján:

Terhelt 1947-ben szökött Jugoszláviából Magyarországra. Itttartózkodása alatt továbbra is kapcsolatban állt a 'Kombináltfogó' elnevezésű nacionalista ifjúsági szervezettel, amely Jugoszláviában működik, és amelynek tagja volt, mielőtt Magyarországra átszökött. A szervezet vezetőit: Elek Károlyt stb. rendszeresen tájékoztatta az EPOSZ, SZIZT, majd DISZ ifjúsági szervezetek felépítéséről, vezetőiről, valamint a magyarországi helyzetről. Írt a szovjet katonai alakulatokról is.

A jugoszláviai szervezet felszólítására, 1952. június 3-án átszökött Jugoszláviába. Ott az UDB őrizetbe vette, ahol kihallgatták. Provokációs vallomásai során azt jelentette, hogy az ÁVH megbízásából ment át Jugoszláviába kémkedni. Részletesen tájékoztatta az UDB-t a magyarországi politikai, gazdasági és általános katonai helyzetre vonatkozóan. Jelentette, hogy Szekszárdon hol van az ÁVH, milyen az épület beosztása, a fegyverzetük, mennyi a létszámuk. Ugyanezeket az adatokat ismertette a rendőrségre és a szekszárdi katonai alakulatokra vonatkozóan. Ezekon kívül beszélt az állami gazdaságról, felszereléseiről, traktorairól, jószágállományáról, területéről, termelékenységéről, a munkások létszámáról.

1952. június 23-án Dusko Béli UDB százados be-szervezte Magyarország elleni kémtevékenységre. Kiképezték, milyen adatokat kell Magyarországon megszereznie és az ÁVH félrevezetésére milyen történetet adjon elő. 1952. június 28-án az UDB átdobta a határon. A határ átlépése után a magyar határőrség őrizetbe vette.

Terhelt kulákcsaládból származik. Szülei 14 hold kat. szántó és 1 hold szőlő művelése mellett fuvarozással foglalkoznak. Elemi iskoláit Jugoszláviában végezte, majd 1947-ben átszökött Magyarországra. Itt Szekszárdon végzett 2 gimnáziumot...."

Az említett szervezet elnöke – szintén a vád okmányai szerint - Elek Károly temerini lakos volt. A vád szerint az ő hívására szökött Sörös Jugoszláviába 1952 júniusában.

Elek Károly 1952-ben 19. évét töltötte. Sörös távozásakor, 1947-ben még csak a 14.-et. Mindezek tények. A szervezet csupán a vád szerint létezett. Mit mond erről Elek Károly?

- Nincs szavam! – nyilatkozta 2001. július másodikán. – Teljes képtelenség ilyesmit állítani. Sohasem hallottam ilyen szervezetről, de nem voltam sem tagja, még kevésbé elnöke bármiféle egyesületnek. Sörös

Imre unokatestvéremről ugyan sok mindent tudtam, amikor még itthon éltek, de sohasem szervezkedtem, és nem is leveleztem vele. A jelzett időben meg már nem is Temerinben éltem."

Sörös Imre vádlott ügyében 1953. január 2-án kitűzik a főtárgyalást január 15-ére.

Tragédiája hirtelen játszódott le. Amint láttuk, június 3-án szökött át Jugoszláviába, 28-án már vissza is tért, s íme, január 15-én már a főtárgyalást tartják.

A főtárgyaláson a vádlott kihallgatásának jegyzőkönyve azt tartalmazza, hogy a Kombináltfogó létezését elismerte, de arról is beszél, hogy Jugoszláviában is – miután megverték – elvállalta, hogy beszervezzék.

„A jugoszláv szervektől miután a kémkedést vállaltam 67 dinárt⁵, néhány doboz cigarettát, valamint útravaló élelmet kaptam. Míg a kémkedést nem vállaltam a napi élelmem 40 dkg zabkenyér volt.”

A bíróság ezután meghozta az ítéletet.

„Sörös Imre [...] vádlottat

bűnösnek mondja ki

1/ hűtlenség büntetében

2/ kétrendbeli tiltott határátlépés büntetében

és azért őt

kötél általi halálra,

mint főbüntetésre, és teljes vagyonelkobzásra mint

mellékbüntetésre

ítéli

INDOKLÁS [...]

A büntetés kiszabásánál a hadbíróóság a cselekmény rendkívül nagyfokú társadalomveszélyessége, valamint a vádlott személyének nagyfokú veszélyessége mellett olyan enyhítő körülményt nem talált, amely indokolná vádlottal szemben a büntetés enyhítését.

A hadbíróóság a vádlott személyét és cselekményére tekintve, csak a legsúlyosabb büntetést találta arányban állónak, vádlottal szemben alkalmazni."

Vádlott és védője kegyelmet kér.

A halálos ítélettel járó per mindössze egy órát és tíz percet vett igénybe. Lényegében ennyi idő kell ahhoz, hogy a szükséges procedurális megszakításokkal tartó tárgyalás közben a három sűrűn gépelt oldalnyi jegyzőkönyvet a tanácselnök lediktálja a jegyzőkönyvet vezető gépíróőnöknek.

Ezután az elsőfokú büntetőtanács kegyelmi tanácsá minősíti át magát, s a vádlottat nem javasolják kegyelemre.

Következett a másodfokú eljárás. A hatóság nevében eljáró bíróság arcátlansága mit sem változott, de közbeszólt valami felsőbb hatalom és Sörös Imre mégis kegyelmet kapott.

A másodfokú tárgyalást ugyanis 1953. március 5-ére tűzte ki a bíróság, de a per folytatására csak 21 nap múlva került sor. Miért? Mert időközben, éppen a kitűzött napon, vagyis március 5-én meghalt valaki. Olyan valaki, akinek a halála nem csak Sörös Imre, hanem az egész világ sorsát befolyásolta. Ezen a napon távozott az élők sorából Jozsif Viszárionovics Dzsugasvili. Ismertebb nevén Sztálin.

Az elsőfokú ítéletet megerősítette a bíróság. Még a kegyelmi kérelemről is szinte szó szerint ugyanazt a döntést hozta, mint az első fokon eljáró szerv.

„Katonai Felsőbíróság

I_0049/1953

Kegyelmi tanácskozási jegyzőkönyv

Katonai Felsőbíróság elítéltet kegyelemre egyhangúan nem ajánlja

Megkegyelmezés esetére a Katonai Felsőbíróság halálbüntetés helyett életfogytig tartó börtönre, mint főbüntetést, továbbá 10 (tíz) évre a közügyektől való eltiltásra, teljes vagyonelkobzásra, mint mellékbüntetésre javasolja.”

A jogerős ítélet jegyzőkönyvének egy új lapján az alábbi gépelés olvasható:

„A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Honvédelmi Miniszter előterjesztésére a hűtlenség büntetése miatt kötéllal végrehajtandó halálbüntetésre ítélt Sörös Imre p.e.⁶ /1932. Elek Katalin/ vádlott büntetését kegyelemből életfogytiglani börtönre, mint főbüntetésre, továbbá 10, (tíz) évre a közügyektől eltiltásra, mint mellékbüntetésre változtatta át.

/M.M.Igü.Csf.00535/Budapest, 1953. május 23.

Az ítélet jogerős és végrehajtandó.

Budapest, 1953. május 23.”

Bővelkednek életrajzi adatokban a második büntető-eljárási okmányok. A vizsgálati anyag között található egy ilyen tartalmú levél: „A B.M. Bv. Parancsnokság 1956. VII. 12-én büntetésfélbeszakításra elbocsátotta a Csolnoki Műhelyből.⁷ Nevezett azonban az ellenforradalom ideje alatt újabb bűncselekményt követett el, ezért elrendelte a megszakított büntetés tovább folytatását. [...]”

A második per vizsgálati eljárása során természetesen maga is közöl életrajzi adatokat, amelyekkel megerősíti a más forrásokból szerzett értesüléseinket. Elmondja többek között, mi történt vele, mielőtt az első bűnper halálos ítéletét kegyelemből életfogytiglanra változtatták.

Százharmincegy napon át tartják a siralomházban, ami már magában is szörnyű, de két ízben is megjártszák vele a kivégzésre való előkészületet. Kivezetik, mintha elérkezett volna a halálos ítélet végrehajtásának

pillanata, majd mielőtt csakugyan felakasztanák, közlik vele, hogy tévedés történt, még nem fogják. Ezért mondta a második per főtárgyalásán az utolsó szó jogán: „Nem először állok itt. Harmadszor vagyok bíróság előtt, saját hibámon kívül. Korábban olyanért ítétek halálra, amiért tulajdonképpen három atyai pofon járt volna. Egyszerű proletárgyerek létemre 'kulákfattyút' csináltak belőlem. 131 napig voltam a bitófa alatt halálra ítélve, kétszer vittek ki tévedésből kivégzésre. Eltörték a bordáimat, kiverték a fogaimat (...) 25 éves vagyok, de még életemben egy emberi nap nem volt.”

De térjünk vissza első büntetésének megszakításához, a szabadulás idejéhez. 1956 nyarán, nyomban a szabadulása után munkába áll a Déldunántúli Áramszolgáltató Vállalatnál, és ott dolgozik november elsejéig. Akkor haza megy Szekszárdra. A városban éppen élelmiszergyűjtés folyik, a harcoló-éhező Budapestnek. Mostohája közléséből tudjuk, hogy a szekszárdi Ternyei László tanító szervezte az élelmiszer gyűjtését és ez a tanító kérte föl Imrét, hogy teherautón, másokkal együtt ő is menjen föl a gyűjteménnyel Budapestre. November harmadikán értek föl, az élelmiszert leadták és az éjszakát Budapesten töltötték. Ez azon a napon történt, amikor a Szabad Kossuth Rádióban este nyolc órakor elhangzott a börtönéből szabadult Mindszenti József bíboros beszéde. Ezt a napot követően járt titokban Magyarországon Hruscsov, tudjuk meg Gosztynyi Péter: A magyar Golgota című könyvéből.⁸

Ilyen állapotban volt akkor a magyar felkelés. Ilyen helyzetben érkezik Budapestre a forradalmat élelmiszerral segítő szekszárdi küldöttség tagjaként Sörös Imre. Valóságos megmagyarázhatatlan csoda lett volna, ha nem áll a forradalmárok közé.

Nem tudni, mi volt az eredeti szándék, de negyedikén, már ha gondolt is volna rá, nem indulhattak vissza Szekszárdra, mert a szovjet hadsereg bekerítette Budapestet és lezárta a kivezető utakat. Az ENSZ biztonsági tanácsa aznap – szombaton - este megszakította, és hétfőre halasztotta ülésének folytatását, amelyen a magyar helyzet szerepelt napirenden, de negyedikén hajnalban már elhangzott Nagy Imre sokat idézett, kétségbeesett rádiószózata: „Itt Nagy Imre beszél, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke. Ma hajnalban a szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen...”. Tökölön negyedikére virradóra: „Éjfél-tájt Szerov tábornok, a KGB vezetője a tárgyalóteremben letartóztatja a magyar katonai küldöttséget.”⁹ Kezdődött az utolsó nagy összecsapás a felkelők és a megszállók között. Kimenetele nem volt kétséges.

Imre mostohaanyjától tudjuk, hogy fegyver is volt a kezében. Ezt nyilatkozta: „Vadászta az ÁVÓ-sokat. Amikor elítélték, én is bementem a bíróságra, megengedték, hogy a folyosón beszéljek vele.¹⁰ 'Kisfiám! Talán csak nem tettél valami rosszat? Tán nem bántottál valakit?' Azt mondta, hogy nem, de aki a fegyvere csöve elé került, azt meglötte.” Tehát fegyveresen harcolt.

Imre lelki életére utalnak azok az információk, amelyeket 1989-ben szereztünk mostohaanyjától. Bevezetett a lakásukba és megmutatott néhány könyvet, amelyeket Imre, első elítéltetése, után a börtönből küldött haza apjának, a mostohatestvérének, Erzsébetnek és édes bátyjának, Andrásnak. A könyvekben ilyen ajánlások voltak olvashatók: „Bátyámnak, Öcsi.” „Apának, ajándékba. Imre.”

A vizsgálati eljárás során is és a főtárgyaláson is több ízben kijelentette, hogy mi volt a döntő tényező állásfoglalása kialakításában. Félt, hogy ismét börtönbe kerül. Többször kijelentette, nem egy forrásból értesítettek, hogy az olyan politikai, rovott múltú börtöntöltelékeket, mint amilyen ő, a szovjetek összefogdossák és viszik Szibériába. Amikor tehát kétségtelemné vált számára, hogy már nem csak a forradalom sorsa pecsételődőtt meg, hanem az ellenállást is letörték, elhatározta, hogy az áradattal ő is elhagyja az országot. November hetedik és nyolcadika közötti éjjel Mosonszentjánosnál lépte át a határt. A Klosterneuburgi táborba kerül, ahol nyomokban a kivételezettek között találja magát. A táborban ugyanis – mint a periratok között egy helyen olvasható - parancsnoki minőségben ott találja egykori rabtársát, Bánfi Tibort és egy másik társát, Legott Tibort. Elég gyorsan a táborba látogató Nemzetközi Diákszövetség küldöttei elé kerül, és nyilatkozik szándékáról: Ausztráliába szeretne jutni, hogy ott végre beiratkozhatson az egyetemre. Bécsbe utazik, hogy sürgesse az útlevét és a vízum megszerzését. Ott találkozik többek között Pongrácz Gergellyel, de más szervezőkkel is, akik készülődnek a felkelés újbóli felszítására s megteszik az előkészületeket a Márciusban Újra Kezdjük, ismert nevén a MUK megszervezésére.

Testestől-lelkestől bekapcsolódik a MUK mozgalomba s hamarosan veszélyes küldetést vállal. Visszamegy Magyarországra. Neki nem nagy eset okmányok nélkül átmenni a határon. A Magyar Forradalmi Tanács megbízásából, alig háromheti ausztriai tartózkodás után, december elsején már indul is haza. Azzal a vállalt feladattal, hogy felderíti, hol vannak még ellenállók, s tájékozik a szovjet erőkről, és Ausztriába való visszatérte után ezekről beszámol. És még valami. Megígérik neki, hogy segítségére lesznek az ausztráliai út lebonyolításában,

de cserébe tőle is kérnek szívességet. Sokan szeretnék, ha visszafelé jövet hozná magával mindazokat, akik futnának a már elfutottak után. Az ilyen szervezkedésnek híre megy azok között, akik érdeklődnek iránta. Tudomást szerez a szervezkedésről bizonyos Shilly nevű személy, a bécsi angol nagykövetség embere. Imre későbbi sorsában neki döntő szerep jut.

Végülis hárman térnek vissza Magyarországra illegálisan: Sörös, Széchenyi Pál és Kerekes Gyula. Hetedikén már mennek is vissza Ausztriába, de már nem hárman, hanem egy egész csapat. Tizennégy személy. A sikeres vállalkozásnak nem kis híre kelt a menekültek között. Sokan kérik Imrét, menjen újra vissza, és hozza az övéit is! De ismét találkozik a forradalom újszervezőivel. Noha többen intik őket – többek között Király Béla – hogy nincs értelme a szervezkedésnek, a szovjetek annyira rátelepedtek az országra, hogy minden hasonló kísérlet csak újabb magyar vérvesztést, újabb emberáldozatokat fog hozni a megmozdulás sikerének reménye nélkül, ők nem tudnak még leállni. Rádió adóvevőt kellene átvinni a felkelőkhöz, hogy kapcsolatban állhassanak velük.

Mindössze egyheti ausztriai tartózkodás után Imre újra visszaindul, hátán az adóvevővel. A teljesen megszállt országban a határtól eljutott Balatonakarattyára, s a településtől mindössze száz méterre, a Csajág felé vezető úton, egy villanypózna közelében elásta, jól becsomagolva, hogy a nedvesség ne árthasson neki. (A vizsgálat során Imrét kivitték a helyszínre és megmutatta, hol van a rádió elásva.)

Azután fölment Budapestre, összeszedte mindazokat, akiket tudott. Magával vitte Ausztriába.

Második útjáról visszatérve a Promenad kávéházban találkozott ismét Shillyval, a brit nagykövetség emberével és beszámolt neki az út eredményéről, már ami a rádió adóvevő dolgát illeti. Az elásott készülék helyrajzát is átadta neki. Harmadik útja Magyarországra december 28-án kezdődött. Gyakorlatilag tehát járt-kelt át a határon. Ezúttal hosszú körutat tett annak érdekében, hogy kapcsolatba lépjen a feltételezett felkelőkkel a Bakonyban. Útközben mindenütt felkelők iránt érdeklődött, de sehol sem találkozott velük, még híriket is alig hallotta. A vádirat azt tartalmazza, hogy negyedik útja január végére esett, amikor a határőrség letartóztatta. Várták lesben, nagy csapat fegyveres lerohanta és lefogta.

Legelső intézkedésként tiltott határátlépésért háromhavi elzárásra ítélte a szekszárdi bíróság. Ez volt az az eljárás, amelynek során még módja volt anyjának is beszélnie vele. Nyilvánvaló, hogy a hatóság ezt csupán

azért tette, hogy e három hónap alatt újabb vádak igazolására adatokat gyűjtsön ellene. Nem is lehetett nehéz. Benne volt már a nyomozók hálójában, hiába hallgatta el tevékenységének nagy részét, szinte minden kiderült.

A három hónap letelte előtti napon azonban az újabb adatok ismeretében kéthavi vizsgálati fogságot rendelnek el ellene. Az eljárás előrehaladtával egyre súlyosabb vádak merülnek fel ellene. A jegyzőkönyvekből sehol nem derül ki olyasféle fordulat, hogy ő hirtelen megtört és mindent bevallott volna - azt is, amit a nyomozók nem tudnak -, a kétségtelenül bebizonyított tényeket azonban nem tagadta. A részletes beismerő vallomás elmaradását pedig így indokolta az 1957. június elsejei kihallgatásán: „... félttem a következményektől, és attól, hogy amennyit elmondok, nem hiszik el, hogy annyit csináltam.” Nem csekély lehetett, amit csinált. Itt található egy személyleírás is róla a jegyzőkönyvben, amit az egyik tanú adott róla, aki felismerte benne azt az általa Acél Ferenc néven ismert személyt, aki a felkelők iránt nála érdeklődött. Szerinte az Acél, alias Sörös nevű személy „170 cm magas, szőke, haját hátrafésűli, kissé hullámos hajú, bőbeszédű, közlékeny.”

A vizsgálat 1957 nyarán befejeződött, elkészült a vádirat. A Renner Péter, Sörös Imre és társaik peranyaga a II 0076/1957 jelzést viseli.

A vádirat a Sörös elleni vádrészt természetesen azal vezeti be, hogy büntetett előéletű. Éppen elég ez az ügyészi bevezető ahhoz, hogy erősen csökkenjen a vádlott esélye. A folytatásban az élelmiszersegély Budapestre szállítását is rosszállólag teszi szóvá az ügyész: „November 3-án a felkelők részére gyűjtött élelmiszer szállítmánnyal Budapestre jött. Budapesten a népi demokratikus rendszer ellen érzett gyűlölete miatt bekapcsolódott az ellenforradalmi tevékenységbe.” Megfigyelhető, hogyan szánkázta át az ügyész a „felkelők” támogatásától a „gyűlölettől vezérelt ellenforradalmi tevékenységbe.”

Persze nem az élelmiszerszállítmány Budapestre vitele képezte a vádirat legfontosabb részét, hanem az „ellenforradalmi, a népi demokratikus kormány elleni szervezkedés”!

Imre és védője, dr. Gál Dezső szekszárdi ügyvéd előtt az első pillanattól kezdve világos volt, hogy az ügyész és a bíró a vádnak ezekből a tetteiből fonják Imre és két vádlottársa nyaka köré az akasztókötelet, s a többi vádlottat is emiatt fogják hosszabb-rövidebb börtönbüntetésre ítélni.

A vád szerint Sörös a tizenhárom tagú vádlottcsoportban vezéri tevékenységet folytatott az elsőrendű vádlott Renner Péterrel együtt.¹¹ A bíróság 1957. októ-

ber 31-én 14 órakor hirdetett első fokon ítéletet. Sörös Imre II: rendű vádlottat a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének büntette, közhivatalnoki állás felhasználásával elkövetett hűtlenség, devizagazdálkodásra vonatkozó törvény megsértése, hatrendbeli tiltott határátlépés, valamint háromrendbeli csoportos határátlépés miatt halálra ítélte. Az ítélet indoklásának VIII. pontjából érteni meg, miért e legsúlyosabb büntetés. „Az ellenforradalmi bűncselekmények általában a legjelentékenyebb társadalmi veszélyességűek valamennyi bűncselekmény között. A jelen ügyben megállapított cselekmények veszélyessége azonban ezen átlagos veszélyességen túlmenően is messze kiemelkedő. Kiemelkedő egyrészt azért, mert ezen cselekmények oly időben lettek elkövetve, amikor a hazai és a nemzetközi reakció mindent elkövetett, hogy az ellenforradalom leverése után a népi demokratikus államrend konszolidálási folyamatát megghiúsítsa, amikor a 'márciusban újrakezdjük' jelszóval készültek az ellenforradalmárok újabb fegyveres akció kirobbantására, másrészt kiemelkedő azért, mert ez a szervezkedés 1956. októberi ellenforradalom külföldre szökött hírhedt vezéralakjainak, elsősorban az imperialista körök által pénzelt Király Bélának irányítása alatt állt és belső ellenségeink fegyverekkel történő ellátását célba vette.”

Az ítélet kihirdetése után természetesen a vádlottak fellebbeztek. Az országban uralkodó hangulatból tudhatták ugyan, hogy nem sok eséllyel az enyhítésre, de nem volt más mit tenniük. A véres megtorlások folyamatban voltak. Azután, hogy a halálos ítélet jogerőre emelkedett, Imre védője – ezúttal már dr. Németh Imre (budai) ügyvéd szerepel védőként, mégpedig a budai megjegyzés a pecsétnyomóján is az itt idézett módon szerepel, zárójelben – kegyelemért folyamodott a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsához. Az ügyvéd által, Imre nevében, egyes szám első személyben írott fogalmazványban olvashatjuk, hogy: „1952.-ben, mert adatok voltak rá, hogy szüleimmel együtt Jugoszláviából kerültünk Magyarországra, vád alá helyeztek hűtlenség büntette miatt.” Itt tehát azt állítja, hogy csupán a jugoszláviai származása miatt lett először halálra ítélve. A fellebbezés megtörtént, a fellebbezési szerv azonban nem enyhített, hanem súlyosbított az ítéleteken.

Az igazságügyi – nem írható, hogy igazságszolgáltató! - szervek következő okmánya betű szerint van idézve.

„Magyar Népköztársaság

Szigorúan titkos!

Készült: 2 példányban

Legfelsőbb Bírósága 1 pld: 1 lap

Katf. KT. 003/1958 1. sz. Bpesti Kat. Bir
2. sz. irattár Sfsz: 28
1 sz. pld

Katonai Bíróság
Budapest

Tárgy: Renner Péter és társai bűnügye.

A népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés büntette és más bűncselekmények miatt R e n n e r P é t e r és társai ellen indított bűnügyben a Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiumának különtanácsa 1958. február hó 3-án hozott fenti számú másodfokú ítéletével

Renner Péter I. r.
Sörös Imre II. r. és
Zsigmond László V. r.

vádlottakat jogerősen halálra ítélte.

A legfelsőbb Bíróság Katonai kollégiumának különtanácsa fenti vádlottakat kegyelemre nem ajánlotta és ezért az 1957:34 tv. 21. paragrafusa értelmében Renner Péter, Sörös Imre és Zsigmond László vádlottak vonatkozásában a halálbüntetés végrehajtása iránt haladéktalanul intézkedjék.

A Legfelsőbb Bíróság ítéletének egy példányát csatoltan leadom.

A halálbüntetés végrehajtását a Legfelsőbb Bíróságnak és az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztályának jelentse.

Melléklet: 1 db.

Budapest, 1958. február 4.

Dr. Ledényi Ferenc hb. ezds.
a különtanács elnöke”

A periratok ismeretében leszögezhető, hogy az egész eljárás során Sörös Imre sohasem alázkodott meg nyomorgatói előtt, nem vesztette el emberi méltóságát, nem árulkodott társaira, nem vállalt semmi tisztességtelent annak reményében, hogy megmentheti életét. Azt hiszem, nyugodtan leírhatjuk: bátor volt mindvégig. Hős. Ezért lett belőle mártír. Volt annyira tisztafejű, hogy fel tudta mérni: szinte reménytelenül küzd a nálánál aránytalanul erősebbel, az akkori Magyarország igazságszolgáltatónak csúfolt intézményével, ennek ellenére végigküzdötte a csatát.

És vesztett.

Intím jellemzésére, gyermekkori tapasztalataira utalva idézhetjük Mészáros Károly, Temerinben élő, vele egykorú anyai unokatestvére minősítését:

„Ha volt kenyér, akkor ettek. Anyjuk, ugye nem volt, az apjuk meg börtönben. Nagyon keserű volt az életük. (...) Semmilyen szeretetben nem volt része, hozzám,

mint rokonhoz erősen vonzódott. A feje jó volt, a leckét általában ott az iskolában csináltuk meg, mert a tanyára kiérve arra nem volt idő, sem alkalom. Én sem voltam rossz tanuló, de Imre talán még nálam is jobb volt.”

„Budapesti Katonai Bíróság

B. II. 0076/1957. Szám

Ítélet végrehajtási jegyzőkönyv

Készült a Budapesti Országos Börtön udvarán Sörös Imre polgári egyén jogerősen elítélt halálbüntetésének kötél általi végrehajtásáról Budapesten, 1958. évi február hó 5-én.

J e l e n v a n n a k:

Dr. Gáspár Gyula hb. örgy.

Sörös Imre polgári egyén

A tanács elnöke.

Elítélt.

Dr. Bácsi Imre hbj fhdgy.

Ítéletvégrehajtók.

Jegyzőkönyvvezető.

Dr. Póczik József örgy.

Katonai ügyész.

Dr. Szabó Ernő orv. örgy.

Dr. Radó Sándor orv.

Szakértők.

A tanács elnöke: az elővezetett Sörös Imre elítélt személyi adataira vonatkozólag kikérdezi.

Sörös Imre elítélt: 1932. október 27-én Temerin községben születtem, anyám: Elek Katalin, apám: Sörös András, géplakatos polgári foglalkozású vagyok, Szekszárd, Szőlőhegy, 411. szám alatt laktam.

A tanács elnöke: Közli az elítélttel a jogerős ítéletet és azt, hogy a Legfelsőbb Katonai Bíróság Kollégiumának Különtanácsa kegyelemre méltónak nem találta és az előterjesztett kegyelmi kérelmet a Népköztársaság Elnöki Tanácsához nem terjesztette fel, majd elítéltet 7 óra 42 perckor átadja az ítéletvégrehajtóknak, akik az orvosok jelenlétében az ítéletet végrehajjták.

Orvosok: 1958. február hó 5-én 7 óra 55 perckor jelentik a halál beálltát.

A tanács elnöke: megállapítja, hogy az ítéletet törvényes keretek között végrehajtották.

Kmf.

Gáspár Gyula [s.k.]

Bácsi Imre fhdgy [s.k.]

Jegyzőkönyvvezető.

A tanács elnöke”

A sok otromba, emberileg bántó okmány olvasata után végre valami emberi dolog. De ehhez már semmi köze a Magyar Népköztársaság igazságügyi szerveinek.

„FŐVÁROSI BÍRÓSÁG

Katonai Tanácsa

A Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa kérelmező hozzátartozója Sörös András kérelmére az 1990. évi XXVI. törvény 3. paragrafusára alapján a következőket

i g a z o l j a:

Sörös Imre (aki Temerin, 1932 október 22. született, anyja neve Elek Katalin) a Budapesti Hadbírószék az 1953. évi január hó 15. napján kelt Hb. 0401/1953 számú, illetőleg a Katonai Felsőbírószék, mint másodfokú bíróság, az 1953. év március hó 26.

napján kelt jogerőre emelkedett B.I. 0049 számú ítéletével hűtlenség büntette miatt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte.

Ezt az elítélést az 1990. évi XXVI. törvény 1 paragrafusában írt rendelkezése folytán *s e m m i s n e k* kell tekinteni.

Büntetését 1952. év június hónap 28. napjától 1956. év július hónap 12. napjáig töltötte.

Kelt Budapesten, 1993. január 13.

Dr. Varga Béla hb. százados, katonai bíró.”

Imre testvérbátyja tehát – nem sokkal halála előtt – kérte öccsének rehabilitálását, s kérelme eredménnyel járt.

Ezt megelőzően azonban, 1992. januárjában nevelőanyja kérelmére a halálos ítéletet is megsemmisítette a bíróság.

„Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa

KNT. V.5/1992. ügyszám

A Fővárosi Bíróság kérelmező özv. Sörös Andrásné 1989. évi XXXVI. törvény 6. §-ának (1) bekezdése alapján a következőket

i g a z o l j a:

Sörös Imre sírjának emléktáblája a hősök temetőjében, Nagy Imre síremléke közelében

Sörös Imrét, aki Temerinben született, 1932. október 22.-én, anyja neve Elek Katalin, a Budapesti Helyőrség Katonai Bíróság az 1957. év október hó 31. napján kelt B.II. 0076/1957 számú, illetőleg a Katonai Felső Bíróság, mint másodfokú bíróság az 1958. évi február hó 3. napján kelt jogerőre emelkedett Kf. 003/1958 számú ítéletével szervezkedés büntette /BHÖ.1.p.1.bek/ miatt halálbüntetésre és teljes vagyonekobzásra ítélte.

Ezt az elítélést az 1989. évi XXXVI. törvény 1. §-ában írt rendelkezés folytán *semmisnek* kell tekinteni.

A büntetést 1957. év január hó 31. napjától 1958. év február hó 5. napjáig töltötte, majd az ítéletet 1958. február 5-én végrehajtották.

Kelt Budapesten, 1992. év január hó 17-én

Dr. Rúzsás Róbert hb. százados, katonai bíró.”

Élete során átélte a huszadik századi temerini magyarok sorsának sok jellegzetességét - és nem csak a temerinekét -, amit halálával még meg is pecsételt. Bármilyen sanyarú is volt a sorsa, bármilyen gyalázatos is az akasztófán bekövetkezett halála, leszögezhetjük, hogy a huszadik században élt temerini magyarok közül neki jutott az élete árán kiváltott legnagyobb dicsőség: ott van neki emléktáblája és kopjafája, ahol az '56-ban mindannyiunk szabadságáért küzdő legnevezebb felkelőknek. A Corvin közben, ahol a szabadság legáldozatkészebb katonái küzdöttek, illetve a 301-es parcellán, ahol Nagy Imre, a kivégzett miniszterelnök teteme is el lett hantolva. Ott is van a helye, hiszen, mint az egyik nagynénje közölte: „nagyon a Nagy Imre pártján volt, mint általában a diákok.” Ezért is kellett meghalnia.

Megjegyzések:

A periratokat a budapesti Történelmi Leváltában őrzik, szíves engedelmükkel tanulmányozhattam át, amiért ezúton is köszönetet mondok. A tanúk egy része a Magyar Szóban 2000. október 22-én közzétett, a temerini rokonok keresésére vonatkozó felhívásra jelentkezett.

1 Apja testvéreinek, valamint nevelőanyjának idézett nyilatkozatai 1989-ből valók, az akkor, a Magyar Szóban megjelent cikkből idézzük.

2 Mindkét okmányt az 1989-es kutatás során bocsátotta rendelkezésre Czudar Boris. Akkoriban még Magyarországon ritkaság volt a fénymásoló, így nem készült rólok kópia, csupán a szöveg másolására került sor átírással. Az adatközlő időközben elhunyt.

3 Mészáros Károly temerini lakos nyilatkozata.

4 tszcs = termelőszövetkezeti csoport. A tűzzel-vassal erőltetett mezőgazdasági szövetkezés egyik fajtája

5 Az átlagkereset abban az időben egy-két ezer dinár volt

6 p.e. = polgári egén

7 Akkori magyarországi börtön

8 Százszorszép Kiadó és Nyomda Kft., Budapest, 1993. 240 o. Beszélgetéseim Berecz Jánossal.

9 1956, A forradalom kronológiája és bibliográfiája. Századvég Kiadó, Atlanti kiadó, 1956-os Intézet, Budapest, 1990.

10 A periratokból tudni, hogy a szabálysértési eljárás folyt Szekszárdon, ennek tartama alatt találkozhatott Czudar Boris a fiával.

11 A periratokban nincsen semmi bizonyíték arra, hogy Sörös formálisan is vezére lett volna a csoportnak, csupán arról szerezhetünk belőle tudomást, hogy Shilly nagyon elégedett volt Imre újának eredményével, és biztatgatta, hogy buzgólkodjon tovább, mert nagy tervei vannak vele.